

*Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.
Ефективна економіка. 2023. № 9.*

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.9.11>

УДК 339.137.2

В. І. Приймак,

*д. е. н., професор кафедри інформаційних систем у менеджменті,
Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0244-8661>*

Б. Ф. Байда,

*к. е. н., завідувач кафедри організації та економіки фармації,
технології ліків та біофармації, Вищий приватний навчальний заклад
“Львівський медичний університет”, м. Львів, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2958-7848>*

Р. М. Стрільчук,

*к. е. н., доцент кафедри економіки та управління бізнесом,
Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9287-5351>*

СПІВПРАЦЯ БІЗНЕСУ З ГРОМАДСЬКИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ ЯК ВАЖЛИВА ТЕНДЕНЦІЯ У ЧАСИ НЕВПИННИХ ЗМІН

V. Pryimak,

*Doctor of Economic Sciences, Professor of the Department of Information Systems in
Management, Ivan Franko Lviv National University*

B. Baida,

*PhD in Economics, Head of the Department of Organization and Economics of
Pharmacy, Drug Technology and Biopharmaceutics, Higher Private Educational
Institution Lviv Medical University*

R. Strilchuk,

*PhD in Economics, Associate Professor of the Department of the Department of
Economics and Business Management, Rivne State Humanitarian University*

BUSINESS COOPERATION WITH NGOS AS AN IMPORTANT TREND IN TIMES OF CONSTANT CHANGE

Метою статті є дослідження особливостей співпраці бізнесу з громадськими організаціями як важливої тенденції у часи невинних змін. В Європі та Україні за останні роки спостерігається зростання кількості підприємств, які співпрацюють з громадськими організаціями. Виявлено чинники, які це обумовлюють: зростання кількості підприємств, які розуміють необхідність соціальної відповідальності бізнесу, та недержавних організацій в Україні; підтримка зі сторони органів державної влади; розвиток суспільства, підвищуючи ефективність та конкурентоспроможності бізнесу, нарощуючи стратегічний потенціал, зміцнюючи стан громадянського суспільства, розв'язуючи соціальні завдання. Співпраця бізнесу і громадських організацій в Україні є популярною практикою. Виокремлено різні питання співпраці, яким присвячуються дослідження: форми співпраці, вплив співпраці на бізнес, вплив співпраці на громадські організації. Посеред найбільш широко відомих форм взаємодії бізнесу з громадськими організаціями в Україні доцільно виділити такі: філантропія, волонтерство, співпраця в проєктах, співпраця в лобізмі, співпраця в освіті та тренінгах, співпраця в маркетингу та рекламі, співпраця в науково-технічних дослідженнях та розробках, співпраця в соціальному підприємництві. Вибір форми взаємодії у межах такої співпраці обумовлений конкретними цілями та завданнями, які формують разом бізнес і громадські організації. Співпраця бізнесу з громадськими організаціями володіє низкою переваг та викликів, які можуть стати корисними, як для бізнесу, так і для громадських організацій.

The purpose of the article is to study the peculiarities of business cooperation with non-governmental organizations (NGOs) as an important trend in times of constant change. In Europe and Ukraine, there has been an increase in the number of companies cooperating with NGOs in recent years, due to several factors: the growing number of companies that understand the need for social responsibility of business and NGOs in Ukraine; support from the government authorities; development of society, increasing the efficiency and competitiveness of business,

building up strategic potential, strengthening the state of civil society, and solving social problems. Over the years, both in Europe and in Ukraine, the need for such forms of agreements and their role has been growing. Cooperation between business and civil society organizations in Ukraine is a popular practice. The study of the basics of cooperation between businesses and civil society organizations aims to contribute to a better understanding of how such cooperation can be effective for all parties. First of all, the research focuses on various issues of cooperation, such as forms of cooperation, the impact of cooperation on business, impact of cooperation on NGOs. Among the most widely known forms of cooperation between businesses and NGOs in Ukraine, it is advisable to highlight the following: philanthropy, volunteering, project cooperation, lobbying, education and training cooperation, marketing and advertising cooperation, research and development cooperation, and social entrepreneurship cooperation. The choice of the form of interaction within such cooperation is determined by the specific goals and objectives that businesses and NGOs set together. Cooperation between businesses and NGOs has several advantages and challenges that can be useful for both businesses and NGOs. To successfully interact with NGOs, businesses need to be aware of all the challenges and take steps to overcome them. Businesses have the opportunity to create a joint working group with representatives of NGOs to discuss common values and goals and develop a cooperation plan. Therefore, businesses need to be prepared for various types of challenges that will arise in the process of interaction.

Ключові слова: *бізнес, громадські організації, зміни, стратегічне управління, стратегічний потенціал.*

Keywords: *business, non-governmental organizations, changes, strategic management, strategic potential.*

Постановка проблеми. Співпраця бізнесу з громадськими організаціями є важливою тенденцією сучасного світу, зокрема у часи невідповідних змін. Така взаємодія отримує поштовх задля вирішення великої кількості соціальних

питань, підвищення рівня ефективності, привабливості та конкурентоспроможності бізнесу, нарощення стратегічного потенціалу [1].

Існує багато досліджень щодо співпраці, які є частиною економічних та управлінських теорій. Співпраця вивчалася як явище, що є результатом здатності суб'єктів до комунікації.

Питання співпраці між бізнесом та громадськими організаціями все частіше стають предметом інтересу не лише практиків, але й теоретиків. Економісти доволі часто розглядають кооперацію як рецепт виходу з економічної кризи та розвивають концепцію економіки співпраці [2]. В менеджменті співпраця (кооперація) найчастіше розглядається як можливість отримати унікальні конкурентні переваги, підґрунтям постають теорії коопераційних мереж, кластерів тощо. Співпраця в сучасній економіці вже не відбувається виключно в межах одного сектору, а все більше набуває характеру міжсекторальних угод.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Варто відмітити достатній рівень фахових напрацювань, які стосуються питань співпраці бізнесу з громадськими організаціями. Вивченням особливостей співпраці бізнесу з громадськими організаціями займалась велика кількість науковців, зокрема, Денисенко М. П. [1], Юринець З. В. [1], Юринець Р. В. [1], Кохан М. О. [1], Ільченко В. М. [3], Круглякова В. В. [4], Мишишин І. Р. [4], Заволока Ю.М. [5], Сідненко М.В. [5], Івко А.В. [5], Копильчак Б. В. [6], Чопко Н. С. [6] та ін. Основними орієнтирами їхніх наукових праць є масштабування та консолідація знань з проблем співпраці бізнесу та громадських організацій в Україні та закордоном, виявлення елементів, що мають вагомий вплив на результат такого виду взаємодії, формування стратегії співпраці та плану дій. Однак, недостатньо повно вивчено сукупність чинників, які обумовлюють зростання кількості підприємств, які співпрацюють з громадськими організаціями, найефективніші форми взаємодії бізнесу з громадськими організаціями в Україні, цілі та завдання, які формують разом бізнес і громадські організації,

переваги та виклики, які можуть стати корисними, як для бізнесу, так і для громадських організацій.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження особливостей співпраці бізнесу з громадськими організаціями як важливої тенденції у часи невпинних змін.

Виклад основного матеріалу дослідження. В Європі за останні роки спостерігається зростання кількості підприємств, які співпрацюють з громадськими організаціями. За даними дослідження, яке було проведено Європейською бізнес-асоціацією з питань корпоративної соціальної відповідальності (CSR Europe), у Європі у 2022 році майже 80% підприємств уклали договори співпраці з громадськими організаціями. У 2018 році співпрацювали з громадськими організаціями практично 75% підприємств [3]. Тобто, в Європі співпраця бізнесу з громадськими організаціями є популярним явищем.

Можна навести приклади співпраці бізнесу з громадськими організаціями в Європі і є ефективною для вирішення різних соціальних проблем [3; 4]:

- Для захисту навколишнього середовища компанія Coca-Cola співпрацює з організацією World Wildlife Fund.
- Для допомоги дітям з особливими потребами компанія IKEA співпрацює з організацією Save the Children.
- Для популяризації вивчення програмування компанія Microsoft співпрацює з організацією Code.org.

За останні роки простежується збільшення кількості різного виду підприємств, які співпрацюють з громадськими організаціями. Це пов'язано з низкою чинників, зокрема:

- Зростання кількості підприємств, які розуміють необхідність соціальної відповідальності бізнесу.
- Зростання кількості недержавних організацій в Україні і, як наслідок, розвиток громадянського суспільства.

- Сприяння взаємодії бізнесу з громадськими організаціями зі сторони державних органів влади.
- Співпраця бізнесу з громадськими організаціями є вагомим чинником для розвитку суспільства, сприяючи розв'язанню соціальних завдань, підвищуючи ефективність та конкурентоспроможності бізнесу, нарощуючи власний стратегічний потенціал, зміцнюючи стан громадянського суспільства.

Відповідно до досліджень Українського центру сприяння розвитку корпоративної соціальної відповідальності, у 2022 році 70% українського бізнесу мали співпрацю з громадськими організаціями. Водночас, у 2018 році з громадськими організаціями співпрацювало близько 64% українських підприємств [5]. Це говорить про те, що співпраця бізнесу і громадських організацій в Україні є популярною практикою.

Таке зростання співпраці бізнесу з громадськими організаціями в Україні можна пояснити низкою чинників, таких як:

- Зростання соціальної відповідальності бізнесу. Бізнес все більше усвідомлює власну відповідальність перед суспільством і прагне здійснити вклад у вирішення соціальних проблем.
- Розвиток громадянського суспільства. Громадські організації отримують нові компетентності і стають все більш професійними та ефективними.
- Підтримка співпраці бізнесу з громадськими організаціями з боку держави. Державні органи влади України ухвалює низку законів та розробляють заходи, які зорієнтовані на підтримку співпраці бізнесу з громадськими організаціями.

Співпраця бізнесу з громадськими організаціями постає вагомим чинником розвитку суспільства, сприяючи розв'язанню соціальних завдань, нарощенню ефективності бізнесу, його стратегічного потенціалу та зміцненню громадянського суспільства.

Отже, з роками як в Європі, так і в Україні зростає потреба в таких формах договорів та їхня роль. Однією з причин налагодження тісних зв'язків з

підприємництвом є потреба диверсифікувати джерела доходу в умовах зменшення надходжень від органів державної влади та місцевого самоврядування.

Дослідження основ співпраці бізнесу з громадськими організаціями має на меті сприяти кращому розумінню, як така кооперація може стати ефективною для усіх сторін. Насамперед дослідження присвячуються різним питанням співпраці, таким як:

- **Форми співпраці.** Які форми співпраці поміж бізнесом і громадськими організаціями існують? Які з них є найбільш затребуваними й ефективними?
- **Вплив співпраці на бізнес.** Як взаємодія впливає на діяльність бізнесу? Які переваги та виклики співпраця створює для бізнесу?
- **Вплив співпраці на громадські організації.** Як взаємодія впливає на діяльність громадські організації? Які переваги і виклики співпраця створює для громадських організацій?

Дослідження співпраці бізнесу з громадськими організаціями може допомогти розробити рекомендації для ефективної співпраці.

В Україні існує обширний діапазон форм співпраці бізнесу з громадськими організаціями. Посеред найбільш широковідомих форм взаємодії доцільно виділити такі [6]:

- **Філантропія.** Це найпростіша форма співпраці, яка передбачає надання бізнесом фінансових ресурсів громадським організаціям.
- **Волонтерство.** Це форма співпраці, в рамках якої співробітники бізнесу віддають свій час та виконують дії для громадських організацій.
- **Співпраця в проєктах.** Це форма співпраці, в межах якої бізнес і громадські організації спільно працюють над впровадженням спільних проєктів.
- **Співпраця в лобізмі.** Це форма співпраці, в контексті якої бізнес і громадські організації об'єднуються з метою просування спільних інтересів у органах державної влади.

- Співпраця в освіті та тренінгах. Це форма співпраці, де бізнес і громадські організації спільно працюють над розвитком людського капіталу.
- Співпраця в маркетингу та рекламі.
- Співпраця в науково-технічних дослідженнях та розробках.
- Співпраця в соціальному підприємстві.

Вибір форми взаємодії у межах такої співпраці обумовлений конкретними цілями та завданнями, які формують разом бізнес і громадські організації.

Загалом, співпраця бізнесу з громадськими організаціями володіє низкою переваг, які можуть стати корисними, як для бізнесу, так і для громадських організацій. Переваги взаємодії бізнесу з громадськими організаціями наведено на рисунку 1.

Через співпрацю бізнесу з громадськими організаціями відбувається формування позитивного іміджу бізнесу. Підприємства довіряють громадським організаціям та їхній діяльності. Ця особливість громадських організацій є їхнім найбільшим ресурсом у порівнянні з підприємствами.

Для підприємств співпраця з громадськими організаціями постає своєрідною унікальною ідеєю, яка дає змогу їм виділитися на ринку. Часто це також є метою, напрямком розвитку та способом досягнення успіху. Тому, таку співпрацю можна розглядати як своєрідний стратегічний вибір. Так само це стосується і громадських організацій, які вбачають у співпраці низку переваг.

Нерідко бізнес проводить філантропічну діяльність у співпраці з неприбутковими організаціями. Особливо важливою є така форма співпраці для розвитку стратегічного управління в організаціях, які прагнуть бути конкурентоспроможними за ціною, продукцією чи послугами.

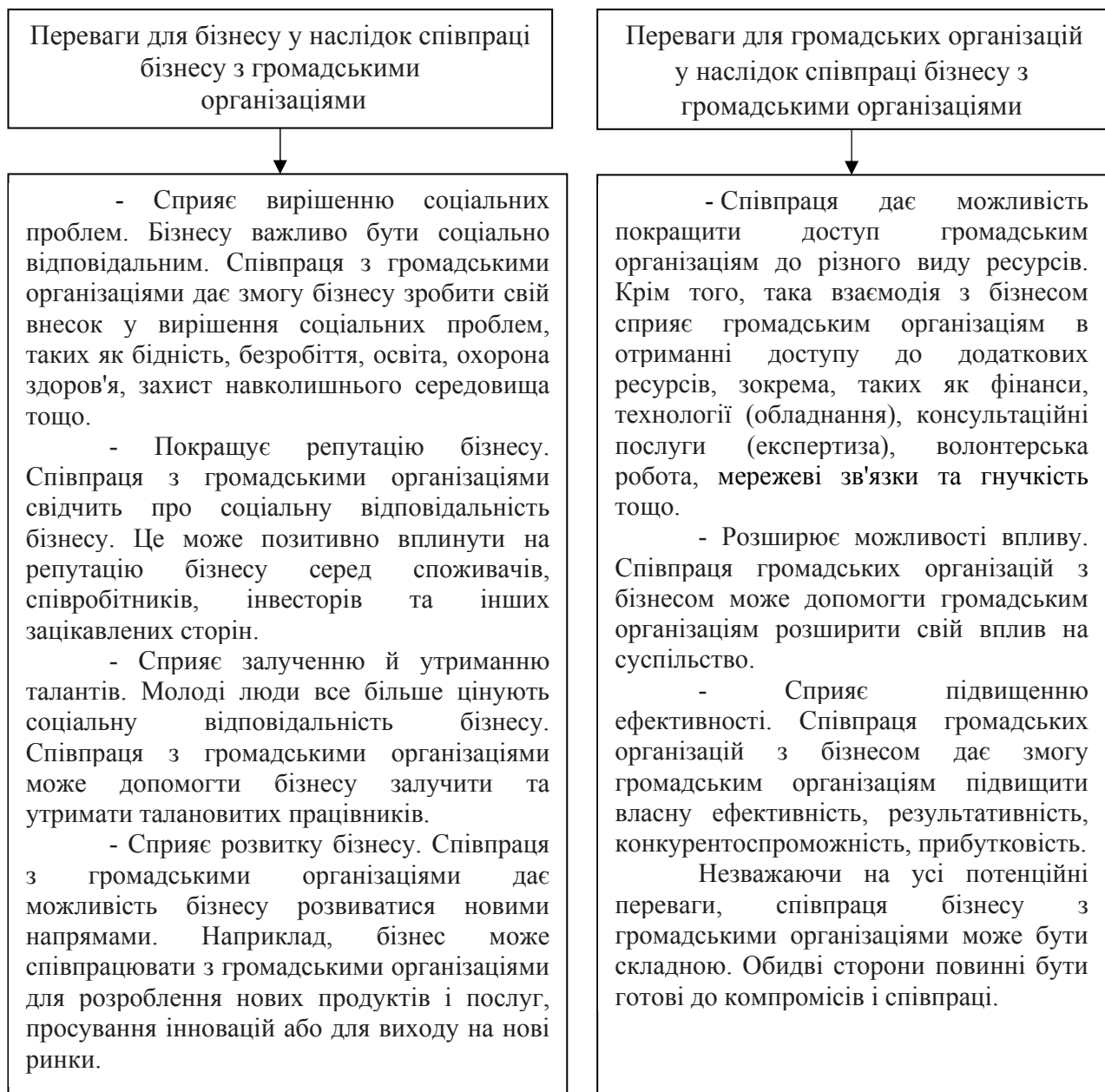

Рис. 1. Переваги взаємодії бізнесу з громадськими організаціями

Джерело: складено на основі [3; 5; 6]

Неприбуткові організації використовують стратегічний потенціал, ресурси підприємств: мережеві зв'язки та гнучкість у своїй діяльності, технології (обладнання), консультаційні послуги (експертиза), волонтерська робота.

Виклики взаємодії бізнесу з громадськими організаціями наведено на рисунку 2.

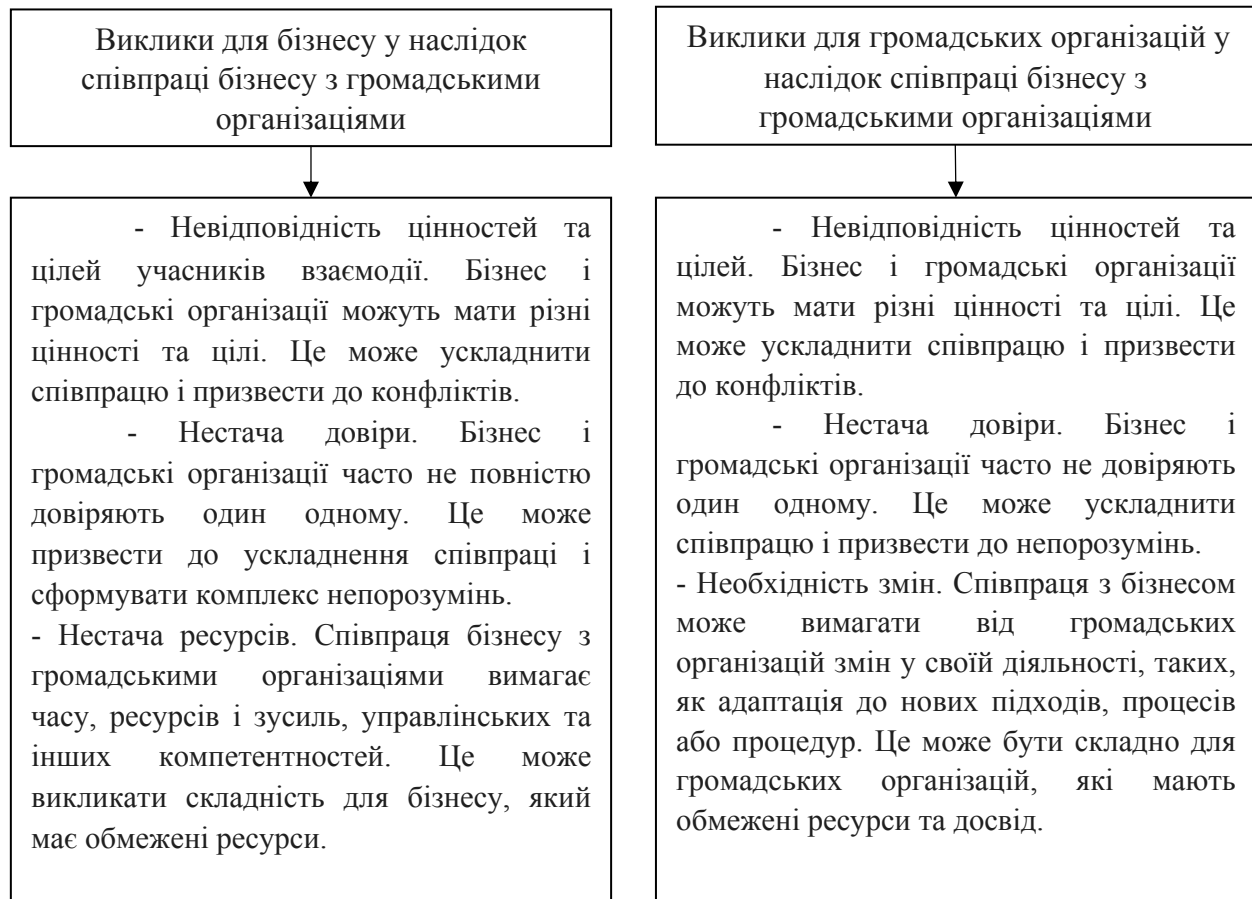

Рис. 2. Виклики взаємодії бізнесу з громадськими організаціями

Джерело: складено на основі [3; 5; 6]

Щоб успішно взаємодіяти з громадськими організаціями, бізнесу потрібно усвідомлювати усі виклики і вживати заходів задля їхнього подолання. Зокрема, бізнес має змогу створювати спільну робочу групу разом із представниками громадських організацій з метою обговорення спільних цінностей і цілей, розроблення плану співпраці. Також, менеджери підприємств можуть виділити необхідні ресурси для такої співпраці із громадськими організаціями. Отже, бізнесу важливо бути готовим до різного виду викликів, які виникатимуть у процесі взаємодії.

Висновки. Співпраця бізнесу з громадськими організаціями є важливою тенденцією у часи невинних змін, що обумовлено зростаючою важливістю соціальної відповідальності бізнесу, роллю громадських організацій у вирішенні соціальних проблем та складністю бізнес-середовища. Співпраця громадських організацій та бізнесу дає можливість отримувати переваги для

обох сторін: покращити імідж і довіру, ефективність та результативність, вирішити складні соціальні проблеми, збільшити вплив на соціальні зміни, створити нові можливості для партнерства. Такий вид співпраці є ускладненим процесом, який потребує чіткого розуміння очікувань, інтересів, цілей усіх учасників. Важливо, щоб бізнес і громадські організації були готові до подолання викликів співпраці та конструктивного діалогу з метою отримання успіху взаємодії.

Література

1. Денисенко М. П., Юринець З. В., Юринець Р. В., Кохан М. О. Конкурентоспроможність підприємництва в умовах інноваційно-інвестиційної модернізації економіки. *Економіка і держава*. 2020. Вип. 4. С. 19-24.
2. Денисенко М.П., Юринець З.В. Формування команд фахівців та їх роль в економічному розвитку й стратегічному управлінні бізнесом. *Журнал стратегічних економічних досліджень*. 2022. № 1. С. 67–75
3. Ільченко В. М. Соціальне підприємництво як індикатор свідомості суспільства. *Економічний простір*. 2022. № 178. С. 46-50.
4. Юринець З. В., Круглякова В. В., Мицишин І. Р. Стратегічні підходи до розвитку суб'єктів господарювання на основі активізації використання їх інноваційного потенціалу. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2018. Вип. 3 (131). С. 121- 125
5. Заволока Ю.М., Сідненко М.В., Івко А.В. Проблеми та перспективи розвитку соціального підприємництва в Україні. *Ефективна економіка*. 2019. №5. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2019_5_49
6. Копильчак Б. В., Чопко Н. С. Вдосконалення системи стратегічного управління розвитком молодіжними громадськими організаціями в Україні. *Проблеми економіки*. 2020. № 1 (43). С. 89-97.

References

1. Denysenko, M. P. Yurynets, Z. V. Yurynets, R. V. and Kokhan, M. O. (2020), “Competitiveness of entrepreneurship in terms of innovation and investment modernization of the economy”, *Economy and State*, vol. 4, pp. 19-24.
2. Denysenko, M. P. and Yurynets, Z. V. (2022), “Formation of teams of specialists and their role in economic development and strategic business management”, *Journal of strategic economic research*, vol. 1, pp. 67–75
3. Ilchenko, V. M. (2022), “Social entrepreneurship as an indicator of society's consciousness”, *Economic space*, vol. 178, pp. 46-50.
4. Yurynets, Z. V., Kruglyakova, V. V. and Myshchyshyn, I. R. (2018), “Strategic approaches to the development of business entities based on the activation of the use of their innovative potential”, *Socio-economic problems of the modern period of Ukraine*, vol. 3(131), pp. 121-125.
5. Zaboloka, Y.M., Sidnenko, M.V., Ivko, A.V. (2019), “Problems and prospects of social entrepreneurship development in Ukraine”, *Effective economy*, vol. 5, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2019_5_49 (Accessed 29 August 2023)
6. Kopylchak, B. V. and Chopko, N. S. (2020), “Improving the system of strategic management of development of youth public organizations in Ukraine”, *Problems of economy*, vol. 1 (43), pp. 89-97.

Стаття надійшла до редакції 12.09.2023 р.